

Bokomtale – side 3

Blå skilt på Vålerenga – side 13

Valle Hovin-elever fikk omvisning på Vålerenga – side 8

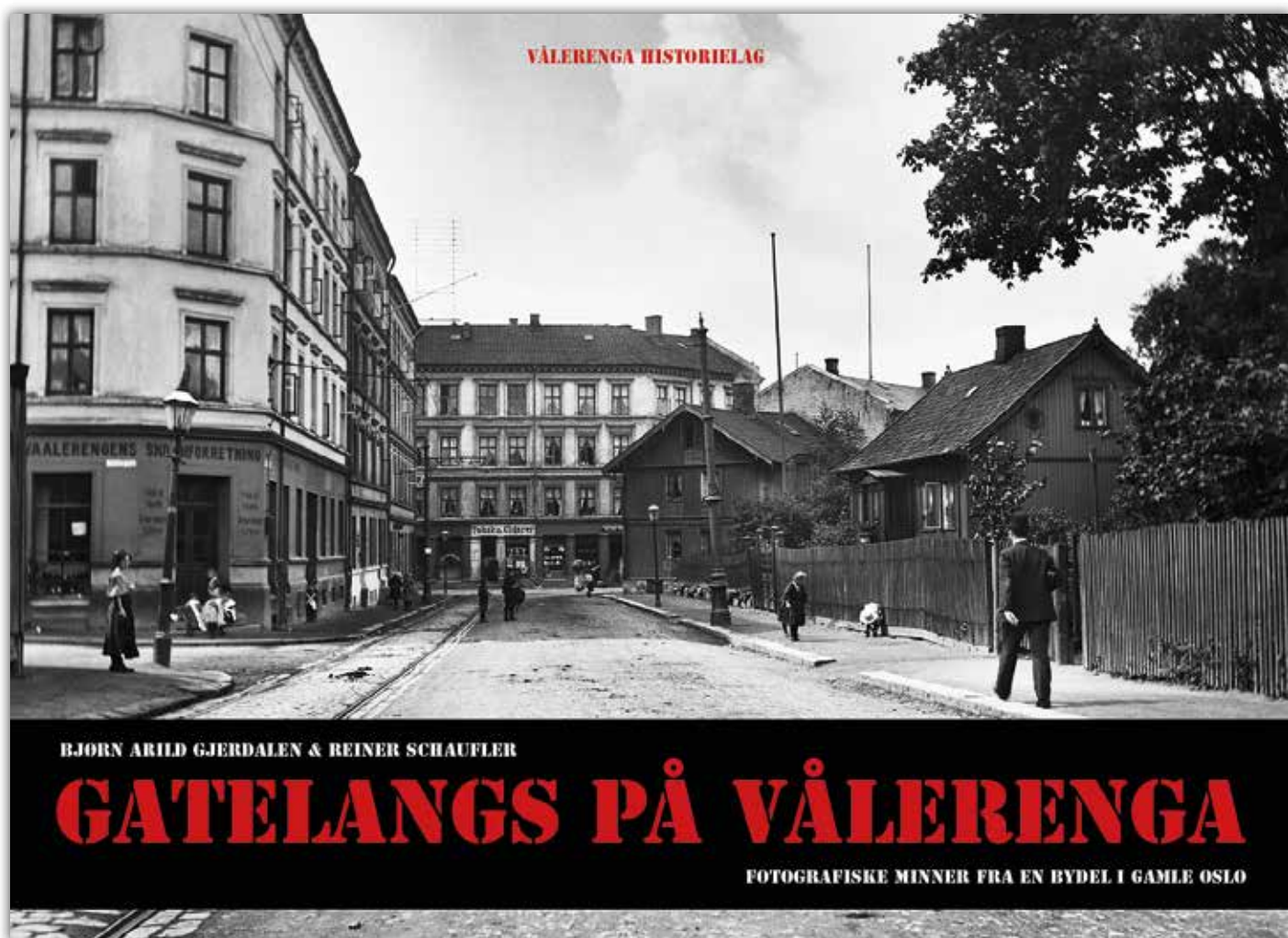

VÅLERENGA HISTORIELAG - vi tar vare på fortiden for fremtiden

nr. 3 - 2018
21. årgang

MER GAMMELT ENN NYTT

Historielaget gir ut ny bok:

Salgsstart på fotoutstillingen!

God høst!

Fotoutstilling 13. og 14. oktober - se side 14

Medlemsmøte 29. november - se side 14

Av Even Haugseth

Gratulerer med ny bok!

Vel overstått sommer til alle.

Allerede 6. september tjuvstartet vi på høstprogrammet nede i Gamlebyen. Dette var en innbydelse til historielagene i Oslo fra Foreningen Middelalder-Oslo. Hyggelig var det å se at et betydelig antall av våre medlemmer møtte opp. Vi fikk høre Leif Gjerland i kjent stil som øste av sine kunnskaper om det gamle Oslo. Det ble ingen lang vandring, da mye av det som skjedde der, foregikk i et forholdsvis lite område, men du verden så mye historie som finnes om dette. Stor takk til foreningen for initiativet og til Leif for en veldig interessant stund i det opprinnelige Oslo.

Historielagets første høstmedlemsmøte fant sted tirsdag 11. september. Da hadde vi besøk fra Oslo byarkiv, og det var Johanne Bergkvist og Unn Hovdhaugen som igjen tok turen til Vålerenga. Foredraget handlet om sammenslåingen av Oslo og Aker. Det er to jubileer som kan feires i år: 140 år siden Vålerenga ble med i byen og 70 år siden resten av Aker kom etter.

De to fortalte om begge disse sammenslåingene, og de frammøtte fikk høre både en del om hva som var grunnene til at de skjedde, og om hva som ble konsekvensene. Den gang, som nå, var det både motstandere og tilhengere til å slå sammen kommuner. Interessant er det å tenke på at Aker var i areal 27 ganger større enn lille Oslo ved den siste sammenslåingen i 1948, og at byens folketall økte med over 130 000 personer. Så dette må være Norgesrekord fordi det berørte så mange mennesker. Som takk for at de stilte opp, hadde kasserer, Gro Shakesby, ordnet med vakre blomster til de to. Selvfølgelig fikk vi også nystekte vafler og nytrukket kaffe fra jentene på kjøkkenet. Av praktiske årsaker kommer referatet fra møtet først i neste medlemsblad.

Andre helg i oktober er det igjen klart for årets største arrangement i laget vårt. Fotoustilling 2018 finner sted, som vi pleier, lørdag og søndag mellom kl. 12.00 og 16.00 i menighetssalen på Vålerenga kirke. Kjøkkenjentene svikter oss ikke. Flere har jobbet med å forberede utstillinga i flere måneder allerede, så vi skylder dem en stor takk for innsatsen. Ganske spennende å se hvordan klær og moter har skiftet fra tiår til tiår utover nittenhundretallet. Noen klær fra de forskjellige epokene blir også utstilt. Som vi pleier, viser vi også flere før/nå-bilder fra Vålerenga, så en kan se hvordan bydelen har forandret seg. Noen hus har blitt erstattet av andre, mens andre er nesten uforandrede selv om de er veldig gamle. Det finnes et betydelig antall postkort med motiv eller tilknytning til Vålerenga, og vi er stolte av å vise fram disse. Neste års kalender har ankommet fra trykkeriet, og selvfølgelig får dere se den i forstørret utgave. Noen samler på så mye, og i år vil vi ha en avdeling hvor Melodi Grand Prix vises fram. Her blir det både lyd, bilder og klenodier.

Lenge har vi snakket om bildeboka vår. Den ventes også ferdig til utstillinga. De involverte har jobbet i over 2 år med denne boka, og gled dere. Nå kommer ei stor, flott bok på over 350 sider som er spekket med hele 800 kvalitetsbilder fra gatene rundt om på Vålerenga. Tittelen er da også "Gatelangs på Vålerenga". Dette må være årets julegave til alle som elsker Vålerenga. Det å gi ut bok er en så stor hendelse i historielaget, så vi kommer til å vie neste medlemsmøte i november til en skikkelig presentasjon av boka. Da vil Bjørn Arild Gjerdalen og Reiner Schaufler gi oss en gjennomgang av verket. Noter like godt datoen for dette møtet med en gang: **TORS DAG 29. november.**

Det som ikke er så hyggelig, er at byggehysteriet i byen for alvor har nådd Vålerenga. Byens politikere vedtok i 2015 en kommuneplan fram til 2030, og der unntas vår del av byen for store utbygginger fordi en betydelig del av bebyggelsen her viser byens utvikling utover 1800-tallet. Likevel kommer det hele tiden utbyggingssaker som truer Vålerengas særighet. Vi har i mange år fulgt med på OBOS' byggeplaner ovenfor Sotahjørnet. Det siste forslaget med høyhus og rekkehus i Etterstadgata 2 og 4, viser hvordan de vil ødelegge innkjøringa til Vålerenga med upassende arkitektur. Det er også kommet utbyggingsforslag både for gamle Sætre kjeksfabrikk og for Møller & Larsen-bygget mellom Numedalsgata og Jordal terrasse. Det er vel og bra med nye, flotte boliger, men det blir færre og færre steder igjen å vise fram når en vandrer rundt i området. Det mest makabre som er i ferd med å skje, er likevel jernbanens utbyggingsplaner på "Hylla" i

Enebakkveien. Der vil Bane NOR rive hele den karakteristiske husrekka mellom de øverste og nederste sporene som går der idag. Dette for å gi plass til nye jernbanespor og en betydelig økning av togtrafikken gjennom dette området. Samtlige hus blir jevnet med jorden: Alle de gamle husene, noen med historie helt tilbake til 1820-tallet, flere fra midten av 1800-tallet samt flotte boliger av nyere dato. Dette har de tenkt å gjøre i et område som er regulert til "Spesialområde for bevaring". Høringsfristen var 18. september, og vi tillot oss å sende noen av våre reaksjoner på dette hysteriet. Så får vi håpe at byens politikere setter en stopper for dette. Vi bare spør: Hvilken verdi har en kommuneplan som dette hvis en gjør sårne ting med Vålerenga?

Håper vi sees på historielagets arrangementer utover høsten.

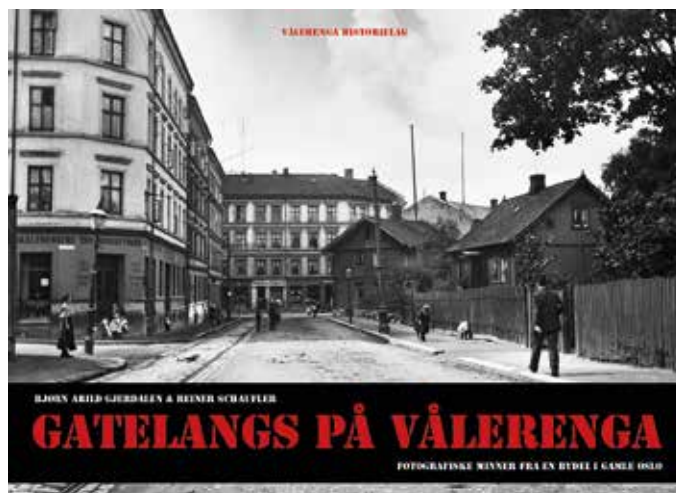
Historielaget gir ut ny bok:

Gatelangs på Vålerenga

Etter 2 års arbeid presenterer Bjørn Arild Gjerdalen og Reiner Schaufler Vålerenga historielags nye fotobok - en helt annerledes bok hvor bildene selv forteller sin egen bydelshistorie. Her vises det mye nytt fotomateriale - bl.a. helt ukjente fargebilder som vises for første gang, og kjente bilder fra Vålerenga i helt ny kvalitet og detaljrikdom. Bokens hoveddel tar for seg gatene, både kronologisk og tematisk. Dessuten finnes det kapitler om skolen, parken og kirken, om trikken, om Jordal Amfi, og - sist, men ikke minst - om selveste VIF.

Boken kan kjøpes på historielagets medlemsmøter, på foto-utstillingen i oktober, eller bestilles hos epost@valerenga.org.

800 bilder på 352 sider, 390,- kroner.

Historielagets kalender 2019

Ikke nok med at vi har ny bok klar til fotoutstillinga i oktober; Vi har også ny kalender for 2019 ferdig. Takket være en iherdig innsats fra kalendergruppa, er vi igjen stolte over å kunne presentere nok en flott utgave. Det er mange fine bilder som fortjener plass på veggen, og hvert bilde har også denne gang en informativ tekst.

I år som tidligere år, får alle medlemmene tilsendt sitt eksemplar av kalenderen i posten i desember. Den er en del av kontingenten. Det er sikkert en del av dere som gjerne vil bruke den som julehilsen til slekt eller venner, og da er denne utstillinga første anledning til å sikre seg flere eksemplarer. Da kan dere også beskue den i forstørret utgave på veggen der. I løssalg koster kalenderen kr. 100,-. God fornøyelse!

“Jeg kom til verden i en murstensgård”, skrev Rudolf Nilsen. Nå er fødestedet hans merket med blått skilt. Han ble også hyllet med allsang.

Gatevandring på Vålerenga 5. juni

av Håkon Engh / foto: Bjørn Granlund

Gatevandring i nære deler av byen vår er en tradisjonell sesongavslutning i historielaget. Denne gangen gikk vi på vårt eget Vålerenga med styreleder Even Haugseth som guide. På en rekordvarm sommerdag møtte over 100 interesserte fram på hjørnet av Vålerenggata og Ingeborgs gate. Det føltes naturlig å starte akkurat der. Vålerengas sjuende «blå skilt» skulle avdukes der politistasjonen var fra 1878 til 1955. Huset eies i dag av Boligbygg og er et av de mange som ble oppført i all hast før hovedstadens «murtvang» trådte i kraft også her. Politistasjonens historie og betydning for lokalmiljøet ble fyldig og godt beskrevet av Even Haugseth i forrige nummer av bladet. Han nevnte også hvordan barnerike familier som savna en «avlegger» ved kveldsopptellinga, ofte kunne hente dem på politistasjonen. Akkurat dette vekket minner hos undertegnede referent. I mine aller første barndomsår i sentrum av byen var jeg en oppdagelseslysten pøse og la ofte ut på «ekspedisjoner» på egen hånd. Nærmeste politistasjon var selveste Møllergata 19, og der ble jeg innbragt

både titt og ofte av folk som lurte på hva en liten pjokk gjorde alene «på by'n». Fatter'n visste alltid hvor han fant meg. Vi ble nok en slags kjendiser på «nr. 19».

Neste stopp på vandringa var der Smålensgata møter Enebakkveien. Opplandsgata, som går parallelt med Smålensgata, ble anlagt tett opptil den store hagen som ble opparbeida ved Vålerenga gård på 1800-tallet. Den gedigne hagen ga navn til de to gatene, som opprinnelig het Have Gade Øvre og Have Gade Nedre. Kristiania hadde sin egen Havegate på Tøyen. Ved kommunesammenslåinga i 1878 måtte Vålerenga vike. På den tida blomstra nasjonalfølelsene i Norge. De 400 årene som dansk koloni var slutt, og den påtvungne unionen med Sverige knakte i sammenføyningene. Det gjaldt å finne tilbake til det ekte norske, og det var nok ikke uten betydning, da de to gatene på Vålerenga fikk nye navn. Mange kilder oppgir at Opplandsgata fikk etter Oppland fylke etter byutvidelsen i 1878, men det stemmer ikke. Helt til 1918 het nemlig det

nåværende Oppland fylke Kristians amt. Opplandene var en gammel betegnelse for områdene oppover fra Mjøsa. Smålenene var navnet på Østfold fylke.

Mange av husene i de to gatene var eid av brødrene Weng fra Enebakk. De var to av datidas bolighaier og tjente godt på å leie ut leiligheter. Folk hadde lite penger, men stor oppfinnsomhet. Da Wengene kom for å kreve leia, kunne de bli møtt med plakater om at innafor døra herja en eller annen skummel og meget smittsom sykdom. Slik fikk fattige familier utsatt betalinga enda en gang.

I 1881 ble området offer for den første storbrannen på Vålerenga. 8 hus i Opplandsgata og Smålensgata brant ned, også det som Otto Weng og familien hans bodde i. Og fordi Vålerenga nå var en del av Kristiania, ble de nye gårdene som ble reist på branntomtene, bygd i mur.

Det kan nevnes at den berømte forfatteren Trygve Gulbrandsen

(1894-1962) ble født i den såkalte Molstadgården på den andre sida av Enebakkveien. Han var i en periode landets mest leste forfatter, og bøkene hans ble oversatt til 30 språk. Nevnes bør også at Smålsengata 1 har gitt et viktig kulturelt bidrag til Folkemuseet på Bygdøy, hvor den gamle utedassen derfra er gjenreist ved bygården fra Wessels gate.

15. november 1900 ble Karl Oskar Nilsen og Karoline Andersen gift i Vålerenga kirke. De bosatte seg i Orknøygata 6, som var neste stopp på vandringa vår. 5. mai året etter ble sønnen Rudolf Nilsen (1901-1929) døpt. I 1902 hadde de adresse i Ingeborgs gate 9, og seinere flytta de mye rundt på østkanten. Faren var alkoholiker, og foreldrene ble etter hvert skilt. Rudolf fikk en turbulent oppvekst. Til tross for at han bare ble 28 år gammel, rakk han å sette tydelige fotavtrykk i norsk kulturhistorie. Han ble østkantens, byens og arbeiderklassens dikter. Han forteller om fattigdom, undertrykkelse og drømmen om en bedre verden gjennom brennende revolusjonære artikler, noveller, reiseskildringer og vare, følsomme og humoristiske dikt. Først under pseudonymet «Rulle». Den første diktsamlinga, «På stengrunn», ble utgitt i 1925 og fikk gode kritikker også utenfor arbeiderbevegelsen. I 1973 gikk et A-lag av norske visekunstnere sammen om å tonesette og spille inn 16 av diktene derfra på den legendariske plata med samme tittel. Jon Arne Corell var en av dem, og ved avdukinga av Vålerengas sjettede blå skilt ved Orknøygata 6 i fjor hadde vi gleden av å høre ham synge noen av sangene fra plata. For anledningen hadde Anne Teppen og Berit Thiis trykket opp teksten til en av Rulles fineste og vareste dikt, «Gartnerløkka», som ble avsungen unison.

22 år gammel ble Rulle gift med ei som var født i nr. 8 i samme gate to år etter at han flytta derfra; Ella Signe Quist Kristoffersen, seinere kjent som skuespiller med navnet Ella Hval.

Siste stopp var på tunet til gamle Vålerengen Hovedgård, dvs. foran prestegården. På 1800-tallet sto det også en låve og andre gårdshus der. Den gangen lå gården ganske ensom

på høyden opp fra Alnaelva. På 1200-tallet var dette en del av storgården Volin, uten at vi nå vet nøyaktig hvor hovedhuset var. Gården hadde seinere kverner og sagbruk i elva, og her finner vi nok opphavet til stedsnavnet Kværner (jfr. Sagene, hvor de første og fleste sagene i Akerselva lå). Navnet Volin forsvant på 1700-tallet, men levde videre i Waalerengen, «gården Volins eng», som kom i bruk for det området vi kjenner som Vålerenga.

Daværende eier av gården, biskop Carsten Schmidt, gifta seg i 1803 med sin mye yngre husholderske. Antakelig på grunn av sine svarte og buskete øyenbryn hadde hun tilnavnet «Buska». Hun var visst ikke spesielt vakker, men hadde kullsvart hår og tjukke lepper og var et «levandes kvinnfolk». Dette ble antakelig mer enn den 76 år gamle biskopen tålte. Året etter døde han.

I 1859 ble bygrensa flytta til litt ovenfor Galgeberg. Jernbanen var kommet, og teglverk og annen industri vokste opp. Dette la grunnlag for stor tilflytting av arbeidssøkende fattigfolk fra bygdene på Østlandet. I 1863 ble overrettssakfører Carl Christian Salomonsen eier av Vålerenga gård, og han tjente godt på å utparksellere tomter. På de 19 åra mellom byutvidelsene i 1859 og 1878 ble det meste av Vålerenga bebygd.

I 1891 kjøpte bystyret to tomter ved det tidligere retterstedet på Galgeberg. Sammen med den kommunale tomta på Justisplassen skulle de gi plass til ny kirke for Oslo menighet. Beslutningen i 1896 om å gi Vålerenga sin egen kirke, skapte sterk

diskusjon i lokalmiljøet. Man kunne da ikke ha en kirke på et rettersted. En lokal komite av gårdeiere tok initiativ til å ta et annet tomtevalg. Ingen vet hvem denne komiteen besto av. Det ligger ikke fjernt å tenke at overrettssakfører Salomonsen, som fortsatt eide gården, gårdstunet og hagen, var en av dem. Kanskje ønsket han å omsette siste rest av eiendommen til klingende mynt? Slik gikk det iallfall til at kirken står der den står. Den ble innviet 10. oktober 1902, og hovedarkitekt var Holger Sinding Larsen (1869-1938). Store veggflater var avsatt til utsmykning, og margarinfabrikant August Pellerin donerte kr 10.000 til formålet. Slik kom Emmanuel Vigelands fantastiske veggmalerier til. «Kjerka» har alltid hatt en helt spesiell plass på Vålerenga. Selv ikke-troende har et forhold til den. Der er dora høy og porten vid, slik en av våre kjente salmer antyder at det burde være i alle kirker. 18. september 1979, da kjerka brant, var derfor kanskje den tristeste dagen i Vålerengas historie. Men aldri så galt at det ikke er godt for noe. Nå står den der gjenreist i ny og flott utgave, med flotte og fargerike glassmalerier av Håkon Bleken. Og brannen ga Vålerenga en ny «nasjonalsang» i Trond Ingebrechtsens «Vålerenga kjerke», som igjen har gitt menigheta sin devise: «med himmel'n sjøl til tak».

Og her ved kirken, på tuftene etter middelaldergården som ga Vålerenga navn, endte nok en interessant og vellykket gatevandring. Even Haugseth takket for frammøtet, ønsket alle en god sommer og minnet om høstens første medlemsmøte tirsdag 11. september.

Ved enden av Smålsengata var det mye historie å fortelle.

Jarle Teigøy i frisørstolen hos Geir Schmidt i Strømsveien 22.

Frisøren (72) i Strømsveien 22:

- Jeg klarer ikke å stenge

Tekst og foto: Jarle Teigøy

Historielaget fikk et tips fra et av våre medlemmer om at den 72-år gamle frisørmester, Geir Schmidt, skulle stenge i slutten av april, etter 41 år på Vålerenga. Undertegnede tok raskt veien, da en klipp trengtes, og i det jeg åpnet døra følte det som å være tilbake på tidlig 1970-tallet.

Lukten av røyk siver inn og jeg ser innehaveren ta seg et siste drag i avlukkert før han gjør seg klar for meg.

Da har han nettopp stusset en kunde ferdig. En mann i 70-årene bekrefter: - Jeg har gått her i alle år, selv om jeg bor på Tveita nå, tar jeg turen til frisøren min. Han har truet med å stenge før, så jeg håper at det blir med trusselen denne gang også, sier han.

- Det er vanskelig å stenge helt ja, har jo trappet ned ved å ha fri på fredag og lørdag da, sier frisørmesteren.

Jeg setter meg i frisørstolen og er klar til klipp. Hva slags kundekrets har du, spør jeg?

- Det er jo de gamle gode kundene mine. For eksempel er det mange fra Vålerengens Aldermannsliga her, etter at "Såpa", faren til Shampoo, nedla

sjappa ved Galgeberg for noen år siden; Geir Kristiansen, Bruno osv.

Da jeg forteller at jeg er en ihuga VIF-supporter, ramser han opp mange VIF-navn som er eller har vært kunder, og vi snakker litt om dem alle.

- Men jeg har hatt mye rart innom, alt fra vanlige folk til verste gutta fra Tveita-gjengen og andre med veldig dårlig rulleblad.

- Hva skal jeg gjøre om dagen hvis jeg stenger. Jeg kjenner en pensjonist-frisør som drar hjem til folk når de ringer. Det er jo så hyggelig å slå av en prat med de faste vennekundene mine, sier han.

Undertegnede er ferdig klippet, etter en halvtimes tid, med hyggelig prat. Jeg forstår hvorfor han ikke klarer å stenge, og jeg tror han fortsatt holder

åpent når dette leses. I det jeg går ut av døra, gir han meg et bilde av hvordan det så ut utenfor på 1990-tallet.

Slik så det ut utenfor frisørsalongen på 1990-tallet.

To leserbrev om Torp-huset i Strømsveien

I forrige medlemsblad oppfordret vi leserne til å hjelpe Pernille Christensen med opplysninger om huset hun bor i, Torp-huset i Strømsveien 29. Vi har fått 2 svar fra dere. Takk for svarene! Er det flere som vet mer, er det bare å gi oss beskjed. Det er ikke for sent.

Brev 1:

I nummer 2 etterlyser Pernille Christensen historien om Strømsveien 29. Jeg eier nabobygget 27B, og da vi restaurerte dette for 15 år siden, fant vi en dør inn til nr. 29. Det kan tyde på felles eierskap en tid eller veldig godt nabo-skap.

Men bildet på side 7 i samme blad fenget enda større interesse. På venstre side ser vi en enetasjes og en toetasjes bygning, henholdsvis Strømsveien 27 og 25. Nummer 25 fikk jeg restaurert da jeg kjøpte eiendommen for 20 år siden, og står der enda. Men det lave bygget i 27 hadde tidligere eiere revet fordi de ville bygge der. Helt ulovlig selvsagt, og de ble også anmeldt av Byantikvaren. Nummer 27 inneholdt et snekkerverksted og noe så sjeldent som et hjulmakerverksted. Med en stor elektromotor i kjelleren og remtrekk til maskinene.

På veggen i nummer 25 ser man skiltet til Tæruds vognfabrik, som drev både i 25 og 27. Tærud lagde hestevogner så lenge det var noe marked for det, senere ble det bilverksted.

I bakgården henger et mindre skilt for Tærud hvor det også averteres med hesteskosmie. Smia var i 27B, og er et av de få enetasjes byggene som står igjen i Strømsveien. Her drev Bjørndal og Fremstad radiatorverksted i mange år, og som bilentusiast hadde jeg mange besøk der.

Ble også kjent med Ivar Nipe som overtok bilverkstedet etter Tærud med reklameskiltet: Er du i knipe, kom til Nipe. Fra Nipe fikk jeg overta en del av det eldste bilverktøyet samt brennjernet og diverse skilter fra Tærud. Brennjernet brukte de til å merke hestevognene etter hvert som de ble ferdige. Senere ble det små messingskilt som jeg også fikk overta.

Nipe gikk bort i våres, 92 år gammel, og aktiv til over 80. En fantastisk snill og hyggelig mann.

Hilsen Rune Aschim

Brev 2:

Så i siste nr. av medlemsbladet fra Vålerenga historielag at dere trengte flere opplysninger om Torp-huset i Strømsveien.

Jeg er født for snart 64 år siden og vokste opp i Strømsveien 13. Husker veldig godt det huset for der var det lekebutikk da jeg var liten. Vi gutta var stadig innom Torp og kjøpte mye kuttklapper der.

Hilsen Morten Kihl

Vognskilt fra Tærud. Foto: Rune Aschim.

Rinde, Hengern, Jarle, Levernes.

Bydelsvandring med Valle Hovin videregående skole

av Jarle Teigøy / Foto: Valle Hovin vg2

Den nye skolen på Intility (Vålerenga) stadion tok kontakt med Vålerenga Historielag og lurte på om vi kunne ta en bydelsvandring med dem. Dette måtte skje i skoletiden, og derfor var bare undertegnede tilgjengelig fredag 24. august. 150 elever fikk dermed halvannen times historietime.

For å gjøre det litt mer spennende for 16-17-åringene, spurte vi sognepresten Ingunn Rinde om vi kunne komme inn i kjerka og ta begynnelsen på vandringa der. Dermed tok undertegnede innledningen om den spede begynnelse på bydelens historie, Ingunn fortalte kirkens historie og Terje "Henger'n" Hellerud fortalte om å vokse opp på Vålerenga, og særlig da med idretten.

Etter en halvtime i kjerka, gikk turen til Orkenøygata der Rudolf Nilsen ble født. Det ble også informert om Vålerenga skole og hvordan "badedagen" foregikk før i tiden. Så stoppet vi utenfor hjørnet Danmarks gate/ Ingeborgs gate ved hullet i "muren"

og fortalte om russiske fanger som måtte lage ammunisjonslager under krigen. I tillegg ble det informert om ostefabrikken til Synnøve Finden. Neste stopp ble utenfor barnehagen der VIF ble stiftet. Politistasjonens historie ble også fortalt.

Så gikk turen oppover Vålerenggata der vi stoppet kort for å fortelle om VIF's tidligere klubbhus og om Bratlies skismøringsfabrikk i Etterstadgata. I kolonihagen ble det fortalt om slagsmålet under trening i 1906, som gjorde at Vålerenggutta måtte fortsette på Hovedøya. Videre ble det informert om demonstrasjonene på Vålerenga, bakgrunnen for det og stengingen av Strømsveien.

Det hele ble avsluttet på Sotahjørnet der det også ble informert om fyrstikkfabrikken på Fyrstikktorget. Til slutt fulgte et kort intervju med Vålerengas store NM-cuphelt, Bjørn Arild Levernes, som scoret i 2 cupfinaler og sørget for 2 NM-gull i fotball. Lærer ved skolen avsluttet han det hele ved å takke oss, og elevene kunne ta helga.

Elevene var raske til bens, slik at tidsskjemaet ble fulgt til prikke, og heldigvis var det pent vær, selv om værmeldinga meldte enkelte regnbyger.

Rudolf Nilsen, Orknøygata / Hengern og idrettselev / Sotahjørnet / Oppover Valerenggata.

VAIL - Vaalerengen Arbeideridrettslag

I vår fikk vi en fin henvendelse fra Jack Antonsen. Han skreiv:

Som ekte VIF-patriot var jeg innom deres nettside. Da kom jeg til å tenke på at jeg har liggende et merke tilhørt en av Vaalerengen Arbeideridrettslags medlemmer. Etter å ha kikket litt i bøker og diverse skrivelser rundt Vålerenga, har jeg ikke sett den avbildet. Det er generelt lite som skrives om Vaalerengen AIL i Vaalerenga IF's bøker. Tenkte derfor å sende dette bilde til dere.

Selvfølgelig er vi interesserte i noe som har med Vålerenga å gjøre, så vi spurte litt nærmere om hvor han hadde fått det flotte merket fra. Han svarte:

Jeg har kjøpt det av en pensjonist i Hamar for en del år tilbake. Han husket ikke navnet på tidligere eier men fortalte følgende:

Merket har tilhørt en tidligere VAIL-bokser som dro til Hamar for å arbeide etter 1945. Han leide overnattingssted hos denne pensjonisten og hadde en tendens til å drikke opp lønna si. Når han da slet med å betale husleien, så gjorde han opp med personlige effekter, bl.a. dette merket.

Jeg har også bilder av Vålerengas Oslo-mesterskapsmerker i 1932 og 1934 samt Erling Knudsens (en av stifterne) sitt Oslo kretsmerke, samt medaljen fra VIF's islandsferd. Mener å huske det var på 50/60-tallet en gang?

Et annet spørsmål som jeg lurer på og som hadde vært fint om dere kunne svare på, er hvordan Vålerenga IF's heders-tegn ser ut?

Nå spør vi leserne om de kan komme med svar til Jack Antonsen. Send det gjerne til epost@valerenga.org eller snakk med en av oss i styret. På forhånd takk!

Hvor og hva er dette?

Et riktig gammelt bilde denne gangen. Noen av husene står likevel på samme sted i dag. Vi hører gjerne fra dere om hvor dette er. Er det en månerakett som er klar for oppskyting rett bak vogna, er det en nedgang til et kloakkrør som går under bakken, eller har det noe med brannstasjonen som ligger rett nedenfor, å gjøre? Hvis noen vet hva dette er, er vi veldig interesserte i svar på det også. Send oss gjerne noen ord på epost@valerenga.org eller kontakt en av oss i styret. På forhånd takk!

I medlemsblad nr. 2 som kom ut før sommerferien, spurte vi hvor på Vålerenga bildet var fra. Det visste Sissel With som kunne fortelle at det var Etterstadgata 18b som ligger mellom Etterstadgata og kolonihagen.

Hun lurte på om det er Olav Bjerve som er kommet med på bildet. Kanskje arkitekten er i gang med å planlegge det nye huset som kom opp der?

Redaksjonen takker Sissel så mye for svaret!

Minneord om Gunvor Boretti (1920-2018)

Den 13. juli fikk vi det triste budskapet om at et av historielagets eldste medlemmer, Gunvor Boretti, hadde gått bort. Hun må være en av dem som har bodd på Vålerenga aller lengst, rundt 90 år.

Da jeg kom til Vålerenga i 1985, var Gunvor en av de aller ivrigste for å få stengt Strømsveien for gjennomgangstrafikk. Jeg møtte henne på beboermøte i Vålerenga kirke høsten samme år. Kampen mot trafikkinfernoet fortsatte i årene etter. En gang var det en ulovlig aksjon i Strømsveien ovenfor Sotahjørnet en lørdag formiddag. Ei avskåret tønne ble plassert midt i veibanen og fylt med jord. Et tre ble plantet oppi. Det ble tuting og kjefting fra arge bilister. En av dem som turte å knytte neven og kjeftte tilbake, det var Gunvor. Vålerengpatriot var hun på sin hals. Det fortelles at hun greide ikke å se en fotballkamp hvor VIF lå under, for da slo hun av TV'n. Hun var en av de ivrigste for å få startet opp et historielag på Vålerenga. På stiftelsesmøtet i bydelshuset 1. april 1992 var hun en av de 7 som møtte opp. Med en så lang fartstid i bydelen var hun en av dem som ville fortelle om ting som hadde skjedd her. Fortellingene fra folket her oppe var viktig i fortsettelsen i utgivelser av kalendere og bøker. Det er sikkert flere som møtte henne på hennes mange og lange turer rundt om i byen, og hun gledet seg virkelig med å gå på tur. På historielagets møter var Gunvor en av dem som ofte stilte opp, og hun satt foran. Der kunne hun lettere følge med. Vi kommer til å savne henne og smilet hennes på

forreste bord. Vi i historielaget hilser til hennes datter Eva og sønn Svein og resten av familien. Mange av hos kommer nok til å kikke opp mot leiligheten hennes når vi går forbi huset i Danmarks gate og tenke: Her bodde Gunvor, ei ekte vålerengjente.

Even Haugseth

Johanne Andenæs og Gunvor Boretti på vårt medlemsmøte i Vålerenga bydelshus 20. april 1998. Foto: Bjørn Granlund.

Strømsveien og St. Halvards gate

av Petter Opperud

Strømsveien er fra gammelt av veien mellom Gamle Oslo og områdene rundt gården Strøm i Rælingen og var lenge en av hovedinnfartsårene til byen nordfra. Blant annet ble den mye brukt til transport av tømmer og planker til sagene på Grønland.

Veien ble også brukt av pilegrimene som hadde vært innom St Halvardskatedralen i Oslo på veien til Nidarosdomen.

Rent formelt heter nå veien St Halvards gate fra Oslo gate omtrent fram til Jordal skole der den skifter navn til Strømsveien. Her gikk grensa mellom Oslo og Aker mellom 1859 og 1878.

Deler av gata har også hett Galgeberggaden og St Halvardsstredet. Den delen av gateløpet som ligger i Gamlebyen, følger omtrent nordre delen av middelalderens Østre strete.

St Halvards gate ble fredet i 2009 som den best bevarte hovedvei til og fra Oslo, og i begrunnelsen heter det blant annet at den forteller viktig kommunikasjonshistorie.

Fra 1923 til 1968 gikk det trikk i Strømsveien. Etterstadtrikken gikk mot byen i denne gata, mens linja fra byen gikk i Vålerenggata.

2. august 1958 tok en trikk fyr i krysset ved Totengata som følge av en teknisk feil. Fem personer omkom og flere ble skada i brannen.

Strømsveien ble etter hvert svært sterkt trafikkert med mye tungtrafikk og delte etter hvert Vålerenga i to. På 70-tallet

ble det en viktig kampsak å få lagt trafikken i tunell, noe som ble en realitet i 1992 da det også kom opp bom i krysset ved Enebakkveien. I dag er det for det meste rutebusser som belaster gata.

Den gamle bebyggelsen på østsida av gata ble i liten grad bevart med enkelte unntak mellom Tærundhjørnet og Sotahjørnet. Den karakteristiske husrekka som i dag ligger her, ble bygget rundt 1997. På vestsida er en sammenhengende rekke av de gamle trehusene bevart mellom Totengata og Hedmarksgata.

Fra Ensjøveien er det vanskelig å følge noe sammenhengende løp med navnet Strømsveien. Her blir nemlig veien til E6 et stykke. Strømsveien har felles trasé med Østen-sjøveien ved Helsefyr. Deler av veien følger ikke den gamle traséen. Opprinnelig gikk den utafor boligstrøkene Ellingsrud og Karihaugen. Deler av det gamle veiløpet er bevart, og et stykke av den har navnet Gamle Strømsvei. Bruddet ved Furuset skyldes at veiløpet forsvant under utbygginga av Djupdalsveien (E6) i 1970-åra.

Siste husnummer i veien er Nordre Lindeberg gård som har nr. 352, men det er ikke sammenhengende nummerering hit. Derfra følger Strømsveien samme trasé som E6 til bygrensen på Karihaugen, der den blir til riksvei 159.

(Kilder: Wikipedia, Lokalwikipedia, Oslo byleksikon, Oslo Bymuseum, "Vålerenga – bydel med sjel")

Venstre: Trafikken delte Vålerenga i to. Her ovenfor Tærudhjørnet i 1980. Foto: Knut Snare
Høyre: Strømsveiens østre side bebygges med nye hus i 1997. Foto: Bjørn Granlund

Lyst til å være med å lage skolehage?

Vålerenga skole har fått midler til å etablere en skolehage. Skolen har ansvaret, men skolehagen skal tilhøre hele nabolaget, og derfor inviterer Foreldreutvalget ved Vålerenga skole alle som har lyst til å være med i en prosjektgruppe. Du trenger ikke ha grønne fingre, det er mange måter å bidra på.

Skolehagen skal være til for alle på Vålerenga

Skolen vil benytte den til undervisningsøyemed, slik at elevene kan lære om det som vokser og gror, om mat og matkultur. Skolehagen får sin plass i parken, bak Kristines Hus, og skal være åpen for alle i nabolaget. Her blir det mulighet til å delta på kurs, forelesninger, luke litt, høste, sylte og safte, eller sitte under en parasoll og slå av en prat med naboer og andre.

Har du lyst til å delta i den videre planleggingen?

Har du spørsmål, eller lyst til å være med, ta kontakt med Enok som er leder av Foreldreutvalget på: fau.valerenga@gmail.com eller ring Guro Voss Gabrielsen på 900 34 131.

PARKERING VED VÅLERENGA KIRKE

Det har kommet nye parkeringsbestemmelser for området rundt Vålerenga kirke. Hvis du er avhengig av bil for å kunne delta på Vålerenga Historielags møter og arrangementer, kan du få parkeringsbevis av oss i styret. En må fylle ut dette, og det gjelder kun den datoen som står på. Ta kontakt når du kommer hit, så får du et bevis som du legger i frontruta. Alternativet er å parkere i gatene som er skiltet

med beboerparkering, men da må en betale, bortsett fra mellom kl. 20.00 og 09.00 mandag til lørdag og hele søndag. Betaling skjer da på automater som er satt opp rundt omkring eller på kommunens parkerings-app. Den nærmeste automaten står i Islands gate ved Vålerenga skole. Lurer du på noe, ta kontakt med oss.

Blå skilt på Vålerenga

av Petter Opprud

Om man rusler litt rundt i gatene på Vålerenga, vil man her og der oppdage noen blå emaljeskilt på veggene. Skiltene har en kort tekst som forteller om hendelser eller personer som er knyttet til akkurat det stedet.

Totalt sett skal det være 7 slike skilt på selve Vålerenga. Så er det ett i Kværmerbyen, ett helt nederst i Normannsgata, ett nederst i St. Halvards gate og ett på Etterstadsletta 4.

Det er Oslo Byes Vel som setter opp disse skiltene etter forslag fra publikum.

Ideen til skiltene kom fra London, der man har drevet med dette i 150 år. I Oslo kom de første skiltene opp i 1990, det aller første på «Byens første rådhus» i Nedre Slottsgate 1. I dag er det ca. 250 slike skilt rundt omkring i byen.

På selve Vålerenga kan det være naturlig å starte på Sotahjørnet. Her henger skiltet der hvor Sotakafeen lå og markerer møtestedet for bydelens VIF-patrioter.

På veggen i Vålerenggata 29 henger det et skilt der det står at det var i bakgården her VIF ble stiftet 29. juli 1913 under navnet «Spring». Det kan vel tenkes at ideen oppsto på Sotahjørnet, men at klubben ble formelt stiftet i Vålerenggata 29. Skiltet har vært midlertidig tatt ned på grunn av maling av huset, men er nå på plass igjen.

I parallellgata til Vålerenggata, Danmarks gate, henger det et skilt på nr. 41. Her startet nemlig Synnøve Finden sin osteproduksjon 1. mai 1928. Hun hadde en samarbeidspartner som het Pernille Holmen, og de startet sin karriere med å lage pultost.

Hvis vi går videre østover på Vålerenga, kan vi finne et av de nyeste skiltene på Orknøygata 6, rett ved siden av skolegården. Her ble dikteren Rudolf Nilsen født 28. februar 1901. Han døde allerede i 1929, men hadde rukket å bli en markant og elsket arbeiderdikter. Særlig kjent er diktsamlingen «På stengrunn» som kom i 1925.

Nå kan vi ta et stort kulturelt sprang og bevege oss til presteboligen på vestsiden av kirken. Her henger det et skilt på østveggen som markerer at Vålerengen hovedgård lå her. Hovedhuset er fra 1700-tallet og ble prestebolig i 1902.

Så kan vi gå nedover til vi kommer til krysset Vålerenggata/Ingeborgs gate. Skrått over for der hvor VIF-skiltet vanligvis henger, er det nyeste skiltet på Vålerenggata 24b. Dette markerer at her lå en gang Vålerengens Politivagt. Saken er grundig omtalt i medlemsblad nr. 2 for i år.

Det siste skiltet på det egentlige Vålerenga henger på veggen til den tidligere banken på Galgeberg, og markerer retterstedet som var her fra 1200-tallet til langt inn på 1800-tallet. Her slåss også kong Sverre mot baglerne i 1197.

Når vi først er på Galgeberg, kan vi vippe bortom det eneste blå skiltet som finnes på Kampen. I Normannsgata 5, nesten nederst i gata, bodde nemlig Thorbjørn Egner fram til 1937.

Om vi så går nordover, forbi Gjøvikbanen kommer vi til Etterstad. Her ble den første OBOS-blokka oppført i 1931 og fikk adressen Etterstadsletta 4. Huset er også kjent som Etterstadslottet og ble bygd med hele 103 leiligheter.

Hopper vi sørover og over Alnaelva, kommer vi til Kværner. Her grunnla Oluf Onsum Kværner Brug i 1851 og utviklet etterhvert en stor industribedrift. Skiltet henger på veggen til Turbinveien 4.

Det siste skiltet med noen direkte tilknytning til Vålerenga henger på veggen til St. Halvards gate 23, omtrent tvers overfor Gamlebyen skole. Skiltet markerer at dette var starten på hovedveien ut av byen nordover rett opp til Martestokker, dagens Galgeberg.

13. og 14. oktober kl. 12 - 16
i menighetssalen på Vålerenga kirke

FOTOUTSTILLING

- Ny bok "Gatelangs på Vålerenga"
 - Ny bildekalender for Vålerenga
 - Før/Nå-bilder
 - Postkort fra Vålerenga
 - Klenodier og musikk fra Melodi Grand Prix
 - Klær og moter 1900-1990
 - Vålerengas idrettshistorie
 - Nye Jarlen kino snurrer film
-
- Kremmerbua er åpen
 - Selvfølgelig kaffe og vafler
 - Vi tar kontaner, kort og VIPPS

Velkommen til medlemsmøte **TORSDAG 29. november**
kl. 19.00 i menighetssalen, Vålerenga kirke.

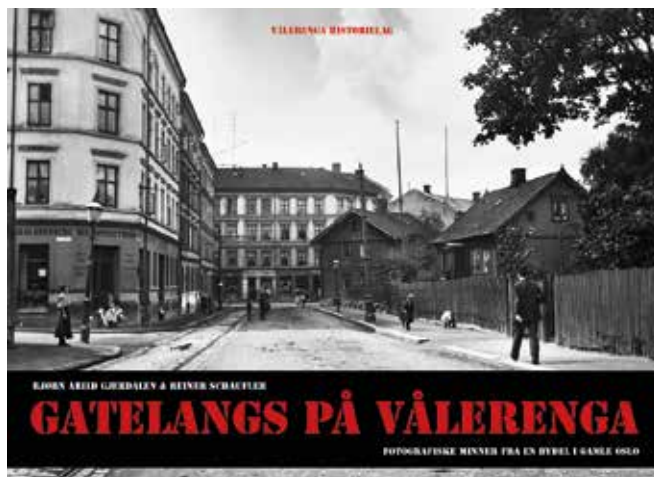
Presentasjon av historielagets nye bok

Vi ønsker å bruke kvelden til å se nærmere på vår nye bok: Bjørn Arild og Reiner forteller om hvordan boken ble til, hvilke utfordringer og gleder de møtte underveis, og hvilken skatter de hadde gleden av å finne.

Bandet *Islandsgata* spiller noen låter med tekster av Kyter'n.

Bjørn Arild informerer om bakgrunnen, om ideen og om å sanke bilder, Reiner gir noen innblikk i arbeidet med bildene og boken. Utvalgte sider og bilder presenteres på skjermen med noen historier rundt dem.

Kaffe og vafler slik vi pleier. Du kan også betale for dette med VIPPS. Vi er takknemlige for litt hjelp til bæring av stoler fra gangen og inn i salen og tilbake av de som har mulighet.

Vålerenga skole ca. 1915

Denne gangen tar vi med et riktig gammelt bilde av en ren gutteklasse. Vi er veldig glade for at dere husker på historielaget med private bilder som vi både kan bruke i bladet, samle i arkivet vårt eller bruke dem i andre anledninger. Stor takk til Karin Arnesen som har sendt oss dette flotte bildet. Legg merke til de tidstypiske skyggeluene som gutta har. Kan noen hjelpe Karin og oss med flere navn? Vi hører gjerne fra dere på: epost@valerenga.org eller kontakt en av oss i styret. På forhånd takk! Karin skriver dette til oss:

Medlemsbladet kom i posten i dag og det er mye artig lesning. Så det var noen klassebilder også. I gjennomgangen av bilder etter min søster fant jeg et klassebilde som trolig er fra skoleåret 1915/16 på Vålerenga skole. Det skal være fra 1. klasse. Det er min pappa, Bjarne Arnesen, f. 22/2 1908, i bakerste rekke nr. 3 fra venstre (han som nesten forsvinner under skyggelua). I 3. rekke, nr. 2 fra høyre skal være Erling Hansen (far til en klassevenninne av min søster). Hadde vært morsomt å vite om noen kjenner navnet på lærerinnen. Tenkte kanskje bildet kunne være artig for arkiv eller blad...

Hilsen Karin Arnesen

Klassebildet i nr. 2/2018

I forrige medlemsblad hadde vi med dette fargebildet av en klasse. Redaksjonen er igjen imponert over engasjementet hos leserne. Ikke mange dager etter utgivelsen fikk vi svar fra Lasse J. Knarbo som hadde fått navnene fra en i denne klassen. Etterpå fikk vi mange av de samme opplysningene fra Odd Grenager som hans søster Hanne Grenager sendt inn. De begynte i 1962, klasse C felles, og antar at dette er fra 5. klasse 1966-67. Jentene oppgis med etternavn fra skoledagene.

Bakerst fra venstre: Freddy Wittenberg, Inger Lise Guldbrandsen, Eva Johansen, Bente Aalstad, Roger Møller og Jon Snesrud.

Midtre rekke fra venstre: Kjell Næss, Knut R. Larsen eller Johansen, Irene Furu, lærer Randi Evensmo, Ruth-Anne Christiansen, Åsmund Johre, Tore Ekelund og Heidi Barr.

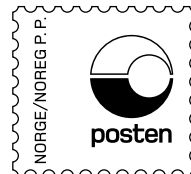
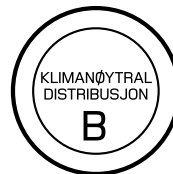

Foran fra venstre: Frank Seglem, Anne Berit Mathisen, Øyvind Bonkall, Jan Hovden, Mona Vernvik og Hanne Dagfinnrud.

Grete Skrabberud, Odd Grenager og en Solfrid er ikke med på bildet.

Avsender/Retur:

VÅLERENGA HISTORIELAG
Hedmarksgata 2
0658 Oslo

MER GAMMELT ENN NYTT

Årgang 21 - nr. 3/2018
ISSN 1890-9094

Informasjonsblad for
VÅLERENGA HISTORIELAG

epost@valerenga.org

Bankkonto: 0530 04 78222

Leder

Even Haugseth

Nestleder

Haide S. Østreng

Kasserer

Gro Shakesby

Sekretær

Håkon Olav Harald Engh

Styremedlem

Bjørn Granlund

Varamedlemmer

Wenche Ekstrøm
Reiner Schaufler
Petter Opperud

Kalendergruppe

Anne Teppen
976 18 464
ateppen@live.no

Fotogruppe

Fotografering, innsamling og
digitalisering av bilder:
Bjørn Granlund
901 80 290
foto@valerenga.org

Idrettsgruppe

Om bydelens idrettsmiljø
Bjørn Arild Gjerdalen
909 19 250
b.gjerdalen@gmail.com

Fotoutstillingsgruppe og redaksjon medlemsavisa

Even Haugseth
938 01 902
leder@valerenga.org

Layout og sats:

Reiner Schaufler

Korrekturleser:

Kate Norderhaug Wohlstedt

Salgstorget

Bestilling: foto@valerenga.org eller tlf. 901 80 290

Historielagets kalender 2019
Kr. 100,- + porto

Kalender 2018 halv pris, kr. 50,-

Gatelangs på Vålerenga
Kr. 390,- + porto

Historielagets
Kopp 100,-
Caps 100,-
Skjorte 180,-

VIF-bok Heia Vål'enga!
Kr. 450,- + porto

VIF jubileums-CD
Kr. 199,- + porto

Vålerenga historielag på nett:

valerenga.org

www.facebook.com/valerenga.historielag

Så enkelt er det å støtte Vålerenga historielag

Er du kunde hos Norsk Tipping
og tipper eller spiller Lotto, Joker
eller andre spill. Registrer denne
strekken og tallrekka under
neste gang, så støtter du indi-
rekte Vålerenga Historielag. Din
innsats og premie blir uforandret.
Takk for støtten!

32774890364462